
segregatie

Openbaren, stinksigaren

De NVO en ik zijn kinderen van de jaren zestig. Wij zijn geboren in een andere tijd, in een andere wereld. Wat de NVO in die tijd deed, durf ik niet te zeggen. Ik herinner me wel mijn wereld, die waarin ik naar school ging. Een reconstructie.

Het dorp B. waar ik geboren ben, was niet klein en het was niet groot, maar het was groen en als hoofdplaats van een plattelandsgemeente had het best wat voorzieningen. Wij woonden naast het gemeentehuis en later in een doorzonwoning. Over segregatie hadden we het nooit. Dat sprak immers vanzelf.

Aartsvijand

Zo hadden we twee voetbalclubs in het dorp. De ene heette BCV, de andere Rheem. Hoewel ikzelf niet voetbalde, althans niet in clubverband, speelden mijn vriendjes zonder uitzondering voor BCV. Mijn sympathie ging dan ook uit naar die club, die bovendien in hetzelfde shirt speelde als Ajax.

De spelers van Rheem speelden in het zwart-wit van de Duitse *Nationalmannschaft*. Onbegrijpelijk vond ik dat. Witte shirts en zwarte broeken dragen in de jaren zeventig van Johan Cruyff, dan had je er toch niet veel van begrepen. Zo was het overduidelijk dat Rheem de aartsvijand was, gesponsord door een zekere Rheem, ongetwijfeld een Duitser. En o ja, ze speelden ook nog op zondag. Fout.

Gek genoeg hield Rheem het lang vol, al veranderde de naam naar VVB. Kennelijk was er altijd aanwas van nieuwe leden, ook van onderop. Kinderen, leeftijdsgenoten kozen ervoor om voor de zwart-witten te gaan spelen. Ik kende ze niet. Kwamen ze van een andere planeet of zo? Nee, ze woonden net als ik in het dorp B. Maar hoe kan het dan dat ik ze niet kende?

Hallelujah

Ik hield van voetballen, op rubberen laarzen en in een lange broek die stijf stond van de slidings op de plastic bal, maar ik zát er dus

niet op. Ik zat wel op de muziekvereniging. Ook daarvan waren er in B. twee smaken.

Apollo was het Rheem onder de fanfarekorpsen. Geen slechte naam voor zo'n gezelschap trouwens, eigenlijk mooier dan het licht gênante *Hallelujah* dat op onze kobaltblauwe jasjes prijkte. Maar de *Hallelujanen* waren natuurlijk beter. Wij speelden in een hogere afdeling ('uitmuntendheid'), al kwamen we elkaar op bondsconcoursen niet tegen. Hallelujah was lid van de NFCM, Apollo van de KNF. Er waren vast jonge muzikanten zoals ik, die ook graag in het betere orkest zouden spelen. Toch bleven ze bij Apollo. Maar waarom? Wie waren het? Ik kende ze niet.

Tafeltennis

In tegenstelling tot de voetbal- en muziek-, kende B. slechts één tafeltennisvereniging: TTVB. In het pupillen-welpenteam speelden wij onze wedstrijden op zaterdag. De senioren speelden volgens mij ook wel op zondag. Ik leerde er spelers kennen die dat geen probleem vonden. Desondanks bleken het aardige mensen. Ik merkte dat het niet zoveel uitmaakte dat de C in TTVB ver te zoeken was. We speelden ten slotte allemaal in hetzelfde rood met zwart, of je nu een forehand-contra-speler was, zoals ik, of een backhand-schuiver. Zo maakte ik kennis met kinderen van De Stins en van De Tille.

Goddelozen

In ons dorp stonden zes lagere scholen. Leerlingen van De Stins en De Tille vormden de minderheid. Ze speelden bij Rheem en Apollo, maar soms dus ook bij TTVB. Wij dachten dat hun ouders Partij van de Arbeid stemden en thuis de VARA-gids lazen. Ze gingen

Andries Kamminga voor basisschool De Homeye in 1974.

Voor mijn ouders was de keuze voor een CBS vanzelfsprekend

niet naar de kerk, of hooguit naar de roomse. Een enkele roomse trof je soms ook op onze scholen aan, maar meestal gingen ze toch naar De Stins en De Tille. Hoe ze zich daar handhaafden tussen al die goddelozen, dat was mij een raadsel. Misschien namen ze het gewoon niet zo serieus allemaal. En in dat geval pasten ze natuurlijk ook niet bij ons, waar thuis een CDA-affiche voor het raam hing en de NCRV-gids gelezen werd. Dan konden ze ook maar beter bij hen blijven. Bij de openbaren. Openbaren, stinksigaren.

Legato

Gelukkig ziet de wereld er anders uit nu. Of heb ik mijn blik verruimd? Hoewel B. nu groter is dan toen, is er nog maar één voetbalvereniging. BCV en VVB vormden samen FCB. En FC staat voor fusieclub. De enige muziekvereniging in B. heet tegenwoordig Legato. *Verbonden* betekent dat en dat is precies wat Apollo en Hallelujah, die toch al dezelfde jaszjes droegen, nu ook zijn. Ze spelen in de NFM. De NFM en de KNF zijn daar in opgegaan. En de tafeltennisvereniging? TTVB bleef TTVB, *still going strong*, al meer dan vijftig jaar.

De zes lagere scholen, die later basisscholen werden, bestaan niet meer. De prachtige namen van onze scholen, De Poarte, De Wringe, De Homeye en It Oerset, zijn verdwenen, evenals De Stins en De Tille. Nu zijn er in B. nog drie basisscholen over, met nieuwe namen. De voorvoegsels CBS en OBS zijn echter gebleven. Ze hebben het voorbeeld van FCB en Legato niet gevolgd.

In *De atlas van het onderwijs*¹ lees ik dat er tegenwoordig ook H-, I- en J-BS'en² bestaan. Het aantal basisscholen op godsdienstige

of levensbeschouwelijke grondslag was in 2006 landelijk twee keer zo groot als het aantal openbare. En daar is sindsdien weinig aan veranderd. B. is een mooie afspiegeling van dat gemiddelde. In Brabant en Limburg vormen de openbaren een nog kleinere minderheid, hoewel daar toch heel veel roomsen wonen.

Doorzonwoning

In het vorige nummer van *de Pedagoog* opperde hoogleraar Judi Mesman dat artikel 23 aan herziening toe is.³ 'Doordat ouders kunnen blijven kiezen, houdt je segregatie in stand', zegt ze in dat interview. Toen ik in B. naar de lagere school mocht, leek er voor mijn ouders geen keuzevrijheid nodig. De keuze voor een CBS stond immers al vast. Hoewel er nog geen postcodes bestonden, was er wel een soort postcodebeleid. Onze verhuizing naar de doorzonwoning betekende dat ik niet naar De Wringe, maar naar De Homeye ging; thuisnabij onderwijs *avant la lettre*.

Toch valt er voor de huidige ouders in B. minder te kiezen dan toen. Maar is de segregatie daarmee ook minder geworden? Om elkaar te ontmoeten kun je nu in B. gelukkig wél bij FCB of bij Legato terecht. En wil je het helemaal goed doen, dan doe je je kind op tafeltennis.

tekst: Andries Kamminga

¹ *De atlas van het onderwijs* (2008), Noordhoff Uitgevers.

² Hindoeïstische, islamitische en joodse basisscholen.

³ Artikel 23 uit de Nederlandse Grondwet gaat over de vrijheid van onderwijs.